

Osnivači sociologije

Fakultet hrvatskih studija

Sustavna sociologija 1

prof. dr. sc. Renato Matić

Prezentacija: dr. sc. Ivan Perkov

Henri de Saint-Simone

1760. – 1825.

Francuska revolucija – poticaj za razmišljanje?

Kako shvatiti revoluciju i kako ju
usmjeriti na korist radnog dijela
društva?

Zahtjev za stvaranjem nove
društvene znanosti – *da bi se
spoznali zakoni, predvidjela
budućnost i usmjerila politička
akcija*

Nova društvena znanost
(**socijalna fizika**) treba biti
egzaktna kao i prirodne znanosti

- POZITIVISTIČKA (zasnovana na činjenicama i poznavanju konkretnih pojava) i
- FILOZOFSKA (zasnovana na sistemu ideja, jer je društveni sistem samo aplikacija sistema ideja)

Pojam socijalne fiziologije

- Suprotno od *socijalne morfologije* (sustav u mirovanju); nauka o društvu u stvaranju
- Fiziologija = krovna nauka 19.st.
- *Socijalna fiziologija*: znanost o globalnom društvu, o čovjeku kao generičkom biću

ZAKON
VLASNIŠTVA

SISTEM
IDEJA

DRUŠTVENA
STRUKTURA

RAD I
PODJELA
RADA

POJAM DRUŠTVENOG RAZVOJA I PROGRESA

- Socijalna fiziologija nalazi zakone povijesnog kretanja kako bi utjecala na budući razvoj
- Ljudi su samo instrumenti *vrhovnog zakona progressa*
- Progres: jedinstvo kontinuiteta i diskontinuiteta – **KRITIČKE I ORGANSKE FAZE**
- **SVRHA / CILJ PROGRESA** = stvaranje poretka koji će biti najprobitačniji za opće dobro i najpovoljniji za razvoj svih korisnih sposobnosti
- povećati blagostanje najsiromašnije klase tj. ukinuti eksploataciju

ORGANSKA EPOHA

- Socijalno jedinstvo
- Relativna harmonija
klasa
- Stvaralačka faza

KRITIČKA EPOHA

- Socijalna razdijeljenost
- Sukob klasa
- Rušilačka epoha
- Raščišćava se teren za novu
organsku epohu

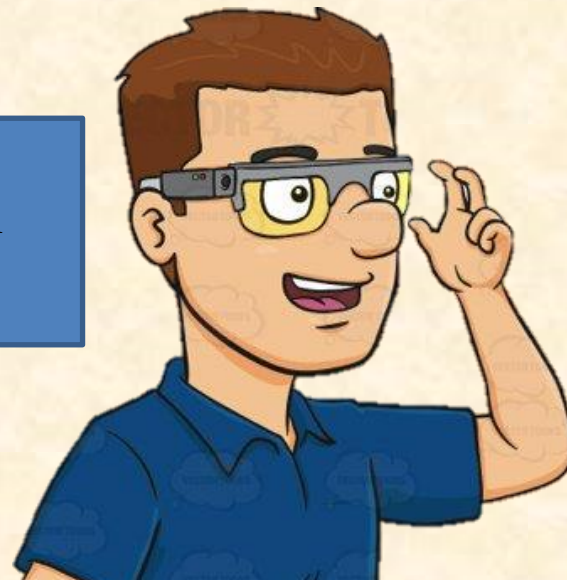
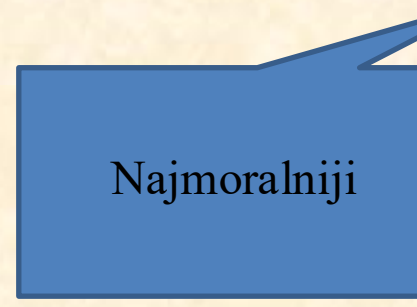
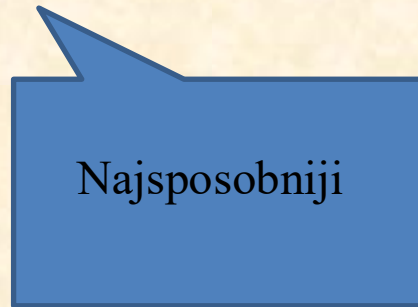
POJAM KLASE

- “Novo kršćanstvo” – osnovni zadatak znanosti o društvu: poboljšanje materijalnog i duhovnog stanja najsiromašnije klase
- Poslije francuske revolucije: jasno dijeli buržoaziju (postala privilegirana, okoristila se) od industrijalaca
Prije francuske revolucije: plemići (1/25) vladaju, a buržoazija i industrijalci (24/25) plaćaju
- **Zaključuje dihotomiju: radnici vs. neradnici**

DRUŠTVA I DRŽAVE

- Montesquieu, Rousseau, Helvetius – ne razlikuju ta dva pojma
- Država: ustanova koja služi klasi parazita u osiguravanju statusa quo, aparat nasilja
- Napada suce, pravnike, tajnu policiju, profesionalne političke ličnosti ... – službe kojima je vrha održavanje reda, a mogu biti glavne samo dok zajednica nema cilja
- Upravljanje povjeriti najsposobnijima i najmoralnijima (bez plaće)

STANJE DRŽAVNOSTI

ogleda se u vladanju
nad ljudima

Zakoni osiguravaju
položaje

Vladalački sistem

Organiziranost

STANJE DRUŠTVENOSTI

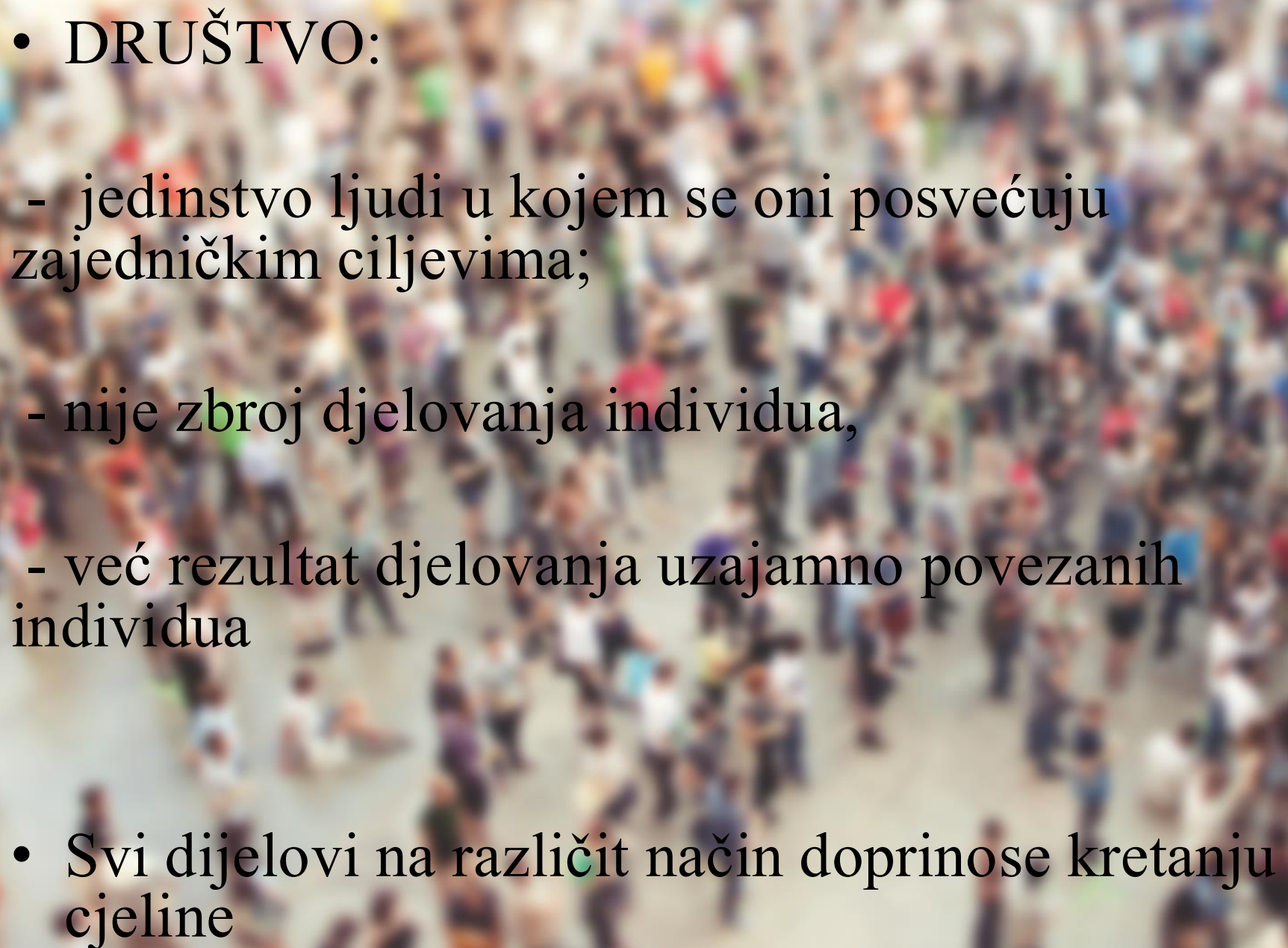
Ogleda se u upravljanju
ljudi nad stvarima

Moguće zamisliti samo u
ind.dr.

Samo 1 klasa – radnici

Pravni sistem

Spontanost i kooperacija

-
- DRUŠTVO:
 - jedinstvo ljudi u kojem se oni posvećuju zajedničkim ciljevima;
 - nije zbroj djelovanja individua,
 - već rezultat djelovanja uzajamno povezanih individua
 - Svi dijelovi na različit način doprinose kretanju cjeline

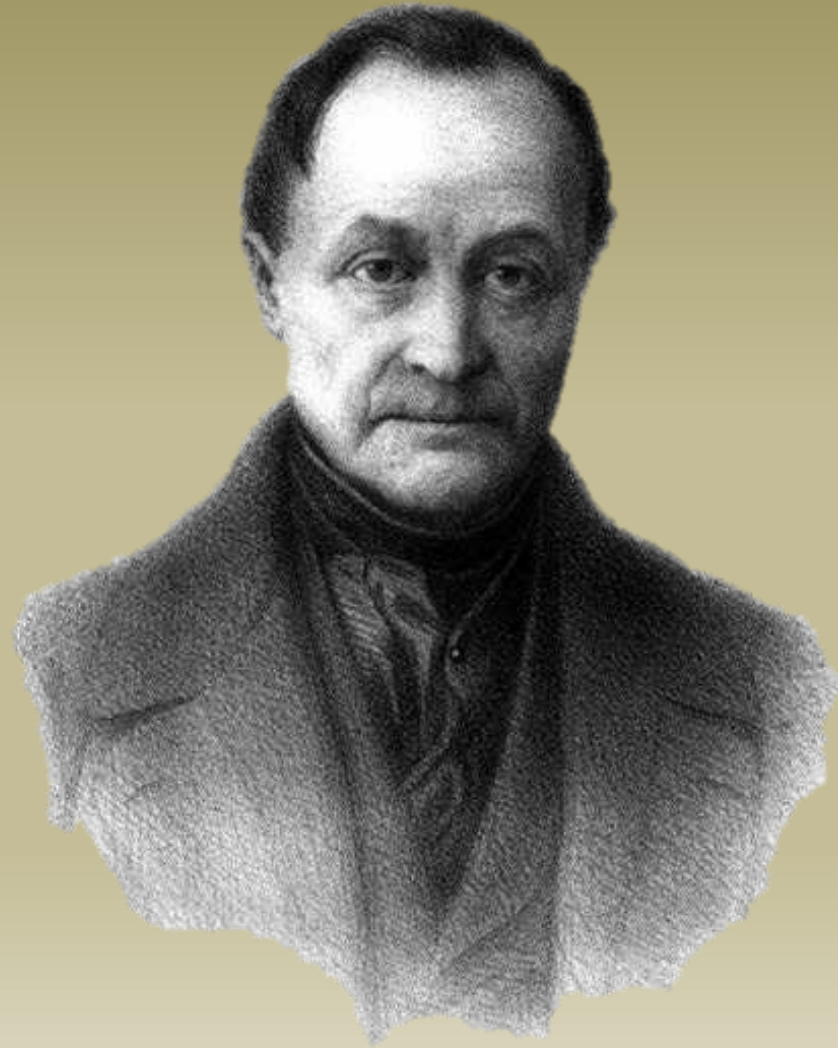
ZAKLJUČAK

- Nije stvorio sociološki sistem, ali začetak svih bitnih elemenata za formiranje nove društvene znanosti:
predmet i metoda
- Razlika država vs. Društvo
- Fenomen društvenog sistema i njegova povijesna promjena
- Nazire pojam strukture i društvene dinamike
- Društvo kao totalna socijalna kategorija
- Uočio polarizaciju klasa
- Upravljanje umjesto vladanja (država kao aparat nasilja)

Auguste Comte

1798. – 1857.

- zaslužen za ime
- osnivač pozitivizma

Glavne naslijeđene ideje:

- UNIVERZALIZAM, JEDINSTVO POVIJESTI I ČOVJEČANSTVA, RED (de Bonald, de Maistre, de Bossuet)
- DETERMINIZAM (Montesquieu)
- PROGRES (Condorcet)

Stav prema društvu

Saint-Simon: ukinuti parazitsko društvo, očuvati instituciju privatnog vlasništva, ali s društvenim upravljanjem

Marx: ukinuti građanski poredak i privatno vlasništvo te tako razotuditi

Comte: realizirati ljudsku prirodu; humanizam u jedinstvu ljudskog roda; zaustaviti revoluciju i učvrstiti red; za duhovnu reorganizaciju ne treba klasna borba ni promjena vlasništva, već duhovna reorganizacija

Odnos sociologije prema filozofiji i politici

- Sociologija nastaje kao rezultat primjene pozitivne znanstvene metode na izučavanje društvenih fenomena

Savoir pour prévoir, prévoir pour agir

Znati da bi se predvidjelo, predvidjeti da bi se djelovalo

SOCIOLOŠKE KONCEPCIJE AUGUSTEA COMTEA

- SPECIFIČAN DOPRINOS:
 - 1.) predmet i metode sociologije
 - 2.) karakter društvenih fenomena
 - 3.) socijalna statika i dinamika
 - 4.) ostale sociološke koncepcije

DEFINICIJA SOCIOLOGIJE I PITANJE NJEZINA PREDMETA

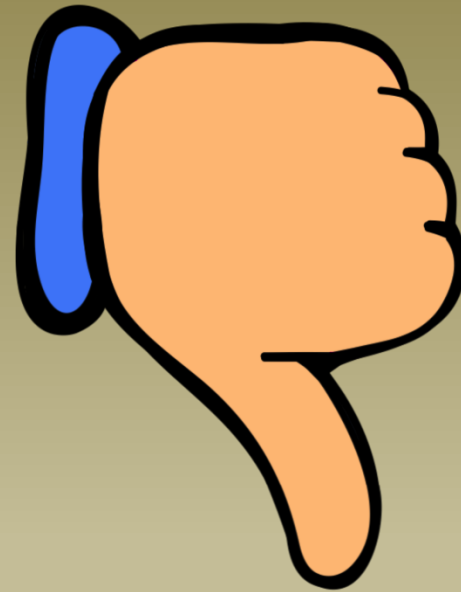
- u IV. cjelini Tečaja pozitivne filozofije (1840.) - termin “sociologija” definicija:

“Ne uzdižući i ne podcjenjujući političke činjenice, već gledajući u njima, kao i u svakoj drugoj nauci, naprosto predmete promatranja, socijalna fizika razmatra svaku pojavu s dvostrukog aspekta tj. ...

... S aspekta njene harmonije s pojavama u čijem sklopu egzistira, i aspekte njene povezanosti s ranijim i kasnijim stanjem ljudskog razvoja. ...

Značajno: socijalni se
fenomeni mogu
promatrati; dvostruka
veza među društvenim
pojavama – koegzistencije
i sukcesije

Nedostaci: vezu pojava vidi
samo u harmoniji, bez
proturječnosti; bez kauzalnosti

METODOLOŠKA KONCEPCIJA

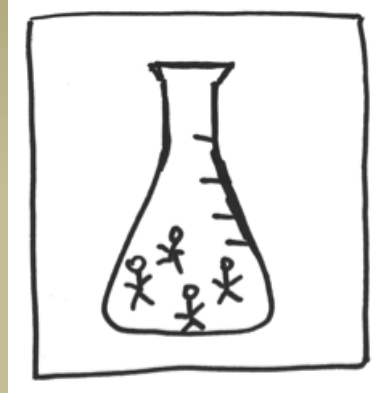
Pojam pozitivne metode

- **POZITIVAN:**
Realan / nerealan, koristan / beskoristan, izvjestan / neizvjestan, jasan / nejasan, afirmativan, organski, relativan, socijalan
- Jedini mogući put za prevladavanje slabosti filozofije povijesti
- Umjesto nedostižne odredbe uzroka - istraživanje zakona tj. konstantnih odnosa (jedinstvo racionalne i empirijske spoznaje, promatranja i imaginacije)
- **Slabosti:** nemoguće spoznati karakter objektivne stvarnosti

Metode u Comteovoj sociologiji

PROMATRANJE

EKSPERIMENT

*KOMPARATIVNA
METODA*

- Dominacija opservacije nad imaginacijom
- Promatranje pojedinih pojava iz aspekta cjeline znanosti
- Socijalni fenomeni podčinjeni prirodnim zakonima
- Racionalno predviđanje, zakoni o 3 stanja i zakona statike i dinamike
- Davanje relativnog karaktera pojmovima

OBJEKTIVNA METODA

- socijalna realnost-posebna vrsta objektiviteta
- Vanjski red stvari - izvor spoznaje
- Praktični cilj: znati-predvidjeti-djelovati
- Subordinira socijalne fenomene prirodnim zakonima

SUBJEKTIVNA METODA

- Čovjek stvoren za akciju
- Najveći pokretač na akciju nije intelekt nego socijalni osjećaj
- Inteligencija - samo organ koji vodi, daje pravac i kontrolira;

KARAKTER SOCIJALNIH FENOMENA I SOCIJALNE REALNOSTI

- najkompleksniji, najnesavršeniji i najpromjenjiviji –
- Određuju ih: čovjekova priroda i povijest
- povijest ne mijenja prirodu čovjeka, ali omogućuje realizaciju onoga što ljudi nose u sebi
- smisao usavršavanja društva: usavršavanje najplemenitijih osobina ljudske prirode
- razvojem, socijalni su fenomeni sve više određeni poviješću - mrtvi vladaju živima

Elementi na kojima se zasniva društvo

- Obitelj – nukleus, razvija osjećaj socijaliteta, altruizma, kooperacije –
- bez nje nema *društvenosti* - “consensus social”

Pitanje rada i povijesti

- Podjela rada – osnova diferencijacije ljudskih aktivnosti i temelj za razumijevanje socijalne dinamike
- Veća diferencijacija aktivnosti = veća društvena diferencijacija
- Porastom diferencijacije raste i KOOOPERACIJA

SOCIJALNA STATIKA ILI TEORIJA REDA

- Predmet = izučavanje zakona koegzistencije i funkcionalne povezanosti različitih dijelova društva
- **CONSENSUSU SOCIAL**, društvena suglasnost – osnovni pojam statike
- **PRINCIP SPONTANOSTI SOCIJABILITETA** - čovjek ZOOM POLITICON:
- **JEDINSTVO I KOOPERACIJA** podjelom rada jača kooperacija i inteligencija,

SOCIJALNA DINAMIKA ILI TEORIJA PROGRESA

- **POJAM** - proučava socijalni organizam u razvoju, nauka o zakonima progresa / zadatak znanosti: otkriti zakone koji upravljaju tim kontinuitetom
- **RELACIJA STATIKE I DINAMIKE?** Progres: postupni razvoj reda
- **EVOLUCIJA:** Kontinuiran rast fizičkih, moralnih i intelektualnih mogućnosti
- **POKRETAČKA SNAGA** – intelekt

Zakon o trima fazama razvitka

TEOLOŠKA

Fetišizam
(primitivne horde);
politeizam
(udruživanje plemena,
nastanak naroda i država)

- teokratski i konzervirajući
(Egipat, Perzija, Indija)

- militaristički i državnički
(Rim)

- intelektualni (Grčka);

- monoteizam
(stvaranje svjetskog carstva,
Rimsko Carstvo)

METAFIZIČKA

promjena religioznog u
pravno - filozofski oblik
svijesti; feudalno
društvo

POZITIVNA

ostvarena istinska
ljudska priroda,
pozitivan i homogen
sistem;
intelektualističko
promatranje povijesnog
procesa

ZASLUGE

- dao **ime**
- istaknuo vezu **specifičnog predmeta i metode**
- sagledao vezu **općeg teorijskog** (jedinstvo imaginacije i promatranja, teorije i prakse) i **posebnog metodološkog** (promatranje, eksperiment, komparacija)
- Ideja **historičnosti** u tretiranju društvenih fenomena
- **Pozitivna metoda**
- Istaknuo **prirodu socijalnih fenomena** (ljudska datost + povijest)
- **Negira individualističku koncepciju** društvenih fenomena
- **Statika i dinamika**
- **Ideja progresa** nužna za sociologiju
- Pokretačke snage. **intelektualne**, ali jedinство s osjećajnim i voljnim, moralnim i materijalnim
- Velik značaj **industrije**
- **Podjela rada** - consensus social
- **Praktično obilježje sociologije**

Hvala na pažnji!